

Natuurtoets uitbreiding golfbaan Wageningen Hoog

Onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor de natuur

Definitief

Wageningse Golfclub

Grontmij Nederland B.V.
Waddinxveen, 31 oktober 2012

Verantwoording

Titel : Natuurtoets uitbreiding golfbaan Wageningen Hoog

Subtitel : Onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor de natuur

Projectnummer : 319630

Referentienummer :

Revisie : 0

Datum : 31 oktober 2012

Auteur(s) : drs. E.F. Thomassen

E-mail adres : eric.thomassen@grontmij.nl

Gecontroleerd door : L. Vranken, F. Sinoo

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : L. Vranken

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Grontmij Nederland B.V.
Coenecoop 55
2741 PH Waddinxveen
Postbus 190
2740 AD Waddinxveen
T +31 182 62 55 00
F +31 182 62 55 10
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Plangebied	4
1.3	Projectomschrijving	7
2	Toetsingskader	9
2.1	Inleiding.....	9
2.2	Flora- en faunawet	9
2.3	De Natuurbeschermingswet.....	10
2.4	Ecologische Hoofdstructuur	11
2.4.1	Algemeen	11
2.4.2	Rode lijsten	11
3	Resultaten natuurtoets.....	13
3.1	Inventarisatie methode.....	13
3.1.1	Bronnenonderzoek.....	13
3.1.2	Oriënterend veldbezoek.....	13
3.1.3	Aanvullende onderzoek	13
3.2	Natuurbeschermingswet	14
3.3	Ecologische Hoofdstructuur	17
3.4	Soortbescherming	19
3.4.1	Flora	19
3.4.2	Zoogdieren	19
3.4.3	Vogels	20
3.4.4	Vissen	21
3.4.5	Amfibieën	21
3.4.6	Reptielen	22
3.4.7	Ongewervelden	22
4	Conclusie & aanbevelingen	23
4.1	Natuurbeschermingswet	23
4.2	Ecologische Hoofdstructuur	23
4.3	Flora- en faunawet	23
4.3.1	Flora	23
4.3.2	Zoogdieren	23
4.3.3	Vogels	23
4.3.4	Amfibieën	23
4.3.5	Reptielen	23
4.3.6	Ongewervelden	24
4.4	Aanbevelingen	24
5	Literatuurlijst.....	25

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De Wageningse Golfclub is voornemens om vijf nieuwe holes te realiseren die aansluiten op sportpark De Zoom, waar de Golfclub nu speelt. Omdat de uitbreiding van de golfbaan niet mogelijk is op grond van het geldende bestemmingsplan, dient het bestemmingsplan aangepast te worden. In het plangebied of omgeving komen mogelijk beschermde soorten en/of gebieden voor. Grontmij is daarom gevraagd om een natuuronderzoek uit te voeren om de consequenties met betrekking tot natuur in kaart te brengen.

In deze natuurtoets wordt, op basis van bestaande informatie, een oriënterend veldbezoek en nader (soortgericht) onderzoek, bepaald welke natuurwaarden binnen het plangebied aanwezig zijn en welke relaties er liggen met de omgeving. De toets geeft inzicht in de noodzaak tot het aanvragen van ontheffingen in het kader van de Flora- en faunawet of de Natuurbeschermingswet, EHS compensatie en andere compenserende/mitigerende maatregelen of eventuele vervolgttoetsen.

1.2 Plangebied

Het plangebied (zie Figuren 1.1 en 1.2) is gelegen ten zuiden van de wijk Wageningen Hoog en bestaat deels uit een akkerperceel en deels uit een bosperceel. Het wordt aan de noordkant begrensd door het Papenpad en door een akkerperceel. Aan de zuid en oostkant liggen sportpark De Zoom, twee bospercelen en een perceel met voormalige kerstbomenkwekerij. De houtwallen rond de akker bestaan voor een groot deel uit (zeer) oude beukenbomen. De akker zelf wordt bemest. Het bosperceel aan de zuidwestkant bestaat uit overwegend vrij jong gemengd loof- en naaldbos met eik, berk en douglasspar. Langs en door en plangebied lopen een aantal paden die toegankelijk zijn voor wandelaars en ruiters, en als zodanig frequent gebruikt worden door mensen uit de omgeving.

Figuur 1.1 Globale begrenzing plangebied (rood omlijnd)

Bosperceel ten westen van de akker

Houtwal tussen akker aan Heidepark en plangebied

Paden langs houtwal en bosperceel

Akker, kijkend richting oost vanuit noordwestpunt

Akker, oostrand, kijkend richting noordoost

Akker, oostrand, kijkend richting zuidwest

Akker, kijkend richting noordwestpunt

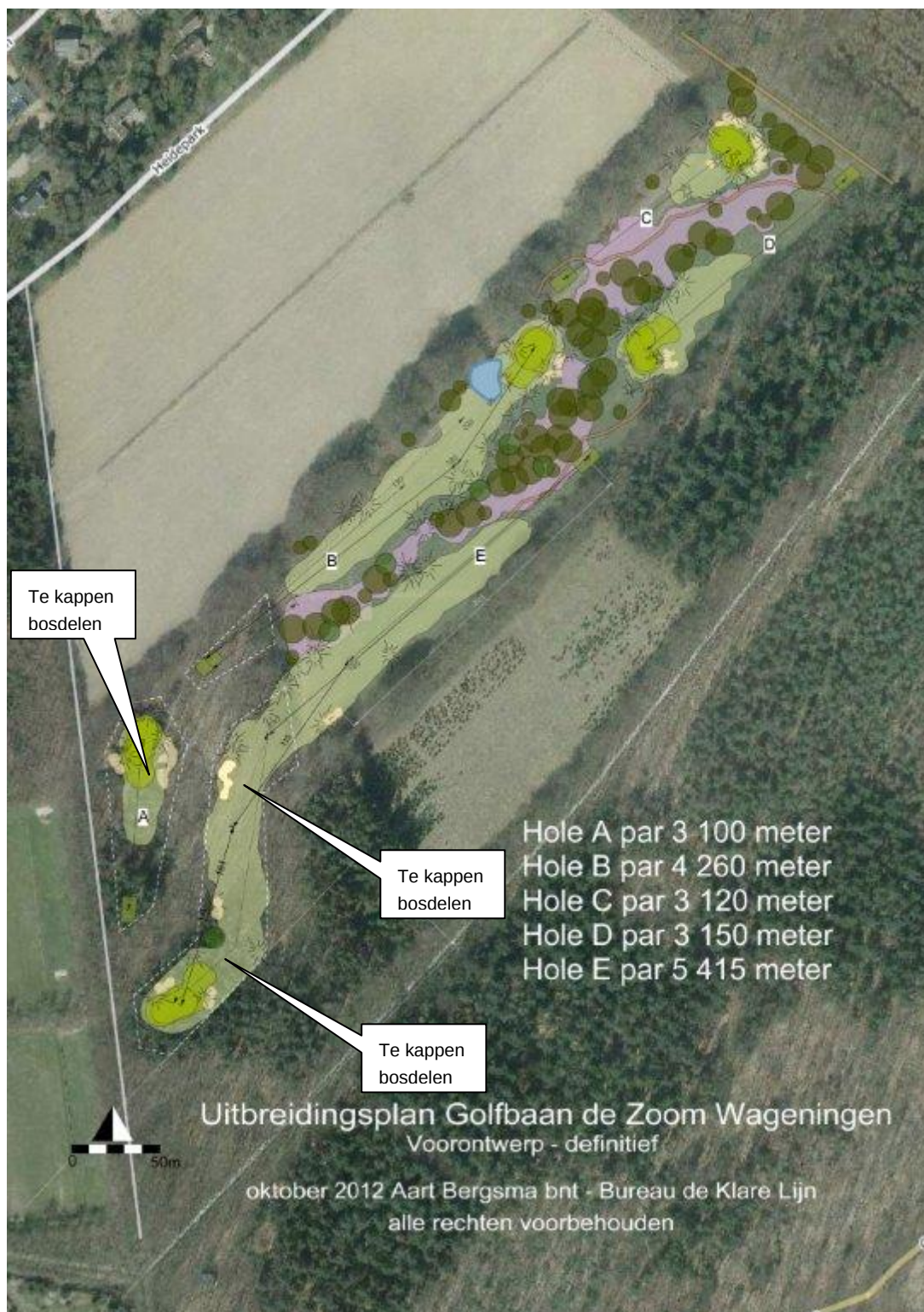
Papenpad, met links de akker

Figuur 1.2 Foto's plangebied

1.3 Projectomschrijving

Voor de inrichting als golfterrein worden op de akker en in de bosdelen grenzend aan het sportpark vijf holes aangelegd. De eerste, korte hole ligt geheel binnen het bosgebied. De laatste hole ligt voor ongeveer de helft binnen het bosgebied. Voor de aanleg van deze holes zullen delen van dit bosperceel gekapt moeten worden. Voor de (delen van de) holes die op de akker liggen, hoeven geen bomen gekapt te worden.

Figuur 1.3 Voorlopig ontwerp uitbreiding golfterrein.

2 Toetsingskader

2.1 Inleiding

De wet- en regelgeving voor natuur is in Nederland onderverdeeld in gebiedsbescherming en soortenbescherming. Gebiedsbeschermende wetgeving voorziet in bescherming van aangewezen natuurgebieden en wordt geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 (Nb-wet). Soortenbescherming is vastgelegd in de Flora- en faunawet (Ff-wet). Deze wet ziet toe op bescherming van soorten planten en dieren zowel binnen als buiten beschermde natuurgebieden. In de Nb-wet en de Ff-wet zijn de belangrijkste bepalingen uit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijnen geïmplementeerd. Daarnaast zijn er ook provinciaal beschermde gebieden en soorten.

Concreet komen in de voorliggende quick scan natuur de volgende beschermingskaders aan bod:

- De Flora- en faunawet;
- De Natuurbeschermingswet;
- De bescherming van de EHS;

2.2 Flora- en faunawet

Ter bescherming van de Nederlandse flora en fauna is sinds 1 april 2002 de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet is gericht op de duurzame instandhouding van soorten planten en dieren. De Flora- en faunawet vervangt o.a. de Vogelwet, de Jachtwet en de soortbescherming uit de oude Natuurbeschermingswet 1968. In de Flora- en faunawet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende amfibieën, zoogdieren en vogels beschermd. Daarnaast is een beperkt aantal plantensoorten en ongewervelden beschermd. Voor soorten die vallen onder de bescherming van de Flora- en faunawet gelden de volgende verbodsbepalingen:

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te onwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Vrijstelling en ontheffing

Conform artikel 75 is het mogelijk om in bepaalde gevallen ontheffing of vrijstelling te verlenen van de verbodsbepalingen genoemd in artikelen 8 t/m 11 en 13. Sinds het vrijstellingsbesluit van 23 februari 2005 kent de Flora- en faunawet drie beschermingsniveaus, veelal aangeduid met tabel 1, tabel 2 en tabel 3. De bescherming van de broedvogels heeft een apart beschermingsregime en zijn sinds 25 augustus 2009 onderverdeeld in de categorieën 1 tot en met 5 en overige soorten.

tabel 1	Algemene soorten	Wat betreft ruimtelijke ontwikkelingen, onderhoud en beheer geldt een vrijstelling. Er hoeft voor deze activiteiten geen ontheffing aangevraagd te worden.
tabel 2	Overige soorten	Wat betreft beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, mits wordt gewerkt volgens een door de minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode. Is er geen gedragscode dan moet ontheffing aangevraagd worden, deze valt onder de lichte toets (geen aantasting van de duurzame instandhouding van de soort).
tabel 3	Soorten, genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AMVB	Deze soorten genieten de zwaarste bescherming. Voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt ten aanzien van deze soorten dat er altijd een ontheffing moet worden aangevraagd waarvoor een uitgebreide toets geldt. De ontheffingsaanvraag valt onder de zware toets: 1) er is sprake van een bij de wet genoemd belang, 2) er is geen alternatief, 3) doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor beheer en onderhoud is wel vrijstelling mogelijk indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode.
	Vogels	Vogels vormen een aparte categorie. Vogels worden vooral negatief geraakt in hun broedperiode. Voor het verstoren van nesten wordt over het algemeen geen ontheffing verleend tijdens het broedseizoen. Van een aantal soorten zijn vogelnesten en bijbehorend functionele leefgebied jaarrond beschermd en staan op de 'Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten' van het ministerie van EL&I. Het betreffen broedvogelsoorten van de beschermingscategorieën 1 t/m 4 en in bepaalde gevallen ook van de beschermingscategorie 5. Een ontheffingsaanvraag voor het aantasten van deze verblijfplaatsen zal getoetst worden aan de zware toets (als bij tabel 3). Bescherming van broedvogels uit categorie 5 is jaarrond van toepassing indien ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Dit is bijvoorbeeld het geval als de soort lokaal zeldzaam is, als er bij een verstoring geen alternatieve nestlocaties beschikbaar zijn of als het aanbieden van een alternatieve (kunstmatige) nestlocatie niet mogelijk is.

In de quick scan wordt getoetst welke verbodsbepalingen overtreden kunnen worden bij de uitvoering van het plan. Afhankelijk van het beschermingsniveau van de soort zal voor de overtreding van de verbodsbepaling al dan niet een ontheffing aangevraagd te worden en of volgens een goedgekeurde gedragscode gewerkt moeten worden.

2.3 De Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van Natura2000 gebieden en Beschermde Natuurmonumenten. Projecten die een negatieve invloed hebben op deze gebieden mogen niet uitgevoerd worden zonder vergunning.

In de natuurtoets wordt inzichtelijk gemaakt of er in de omgeving van de het plangebied wettelijk beschermde gebieden aanwezig zijn en of een negatieve invloed hierop door het plan al dan

niet is uit te sluiten. Als uit de natuurtoets blijkt dat negatieve effecten niet zijn uit te sluiten, dan zal de vervolgstap het uitvoeren van een eventueel aanvullende oriënterende fase (voortoets) zijn. In de natuurtoets/voortoets moet duidelijk worden of er een verslechteringstoets of een passende beoordeling opgesteld moet worden. Het uitvoeren van een verslechteringstoets is noodzakelijk bij negatieve effecten die met zekerheid niet significant zijn, het uitvoeren van een passende beoordeling bij negatieve effecten die (mogelijk) significant zijn.

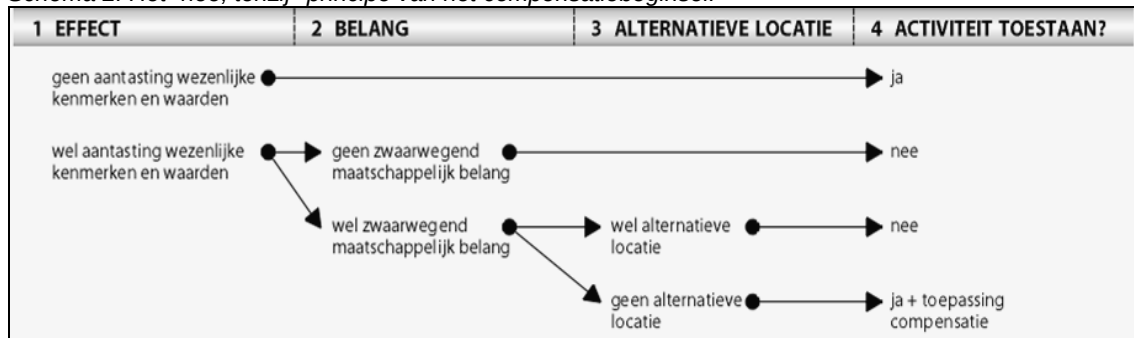
2.4 Ecologische Hoofdstructuur

2.4.1 Algemeen

De doelen en bescherming van de EHS was tot voor kort op landelijk niveau beleidsmatig vastgelegd in de Nota Ruimte, maar wordt nu getrokken en vastgelegd door de provincies. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is op provinciaal niveau uitgewerkt tot de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) met kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheersgebieden en robuuste ecologische verbindingzones. De wettelijke bescherming (WRO) van de EHS is geregeld via het bestemmingsplan. De Ecologische Hoofdstructuur voor de provincie Gelderland is vastgelegd in het Streekplan Gelderland.

De afweging voor ingrepen in de EHS gaat volgens het “nee, tenzij-principe”. In onderstaand schema is dit stapsgewijs weergegeven. Ingrepen met significant negatieve invloed op de wezenlijke kenmerken en waarden mogen niet plaatsvinden tenzij er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang en indien er geen alternatieven zijn. Indien bij een ingreep schade wordt aangericht aan een EHS-gebied, dan dient dit in ieder geval gemitigeerd te worden. De resteffecten aan verlies van kwaliteit en/of oppervlakte dient te worden gecompenseerd. Daarnaast kan salderen van positieve en negatieve effecten op de EHS uitkomst bieden om projecten in de EHS te realiseren. Hoewel de EHS saldobenadering in de Nota Ruimte is beschreven gaan de provincies hier op verschillende manieren mee om.

Schema 2: Het “nee, tenzij”-principe van het compensatiebeginsel.

De quick scan geeft inzicht in de ligging van EHS gebieden in de omgeving van het plangebied en de noodzaak voor het doorlopen van ‘nee, tenzij, procedure’.

2.4.2 Rode lijsten

Op basis van het *Verdrag betreffende het behoud van wilde planten en dieren en hun natuurlijke leefmilieu in Europa van 19 september 1979* (Verdrag van Bern) is onder andere in Nederland per soortgroep een zogeheten Rode Lijst samengesteld aan de hand van de trend en zeldzaamheid op wereldschaal en de Nederlandse situatie. De op de Rode Lijst opgenomen soorten zijn in vijf categorieën ingedeeld; *gevoelig*, *kwetsbaar*, *bedreigd*, *ernstig bedreigd* en *uitgestorven*. Plaatsing van een soort op de Rode Lijst betekent niet dat deze soorten beschermd zijn binnen de Flora- en faunawet, doch indien de soort is beschermd en tevens is geplaatst op de Rode lijst kan dit van invloed zijn op de bepaling van de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort en daarmee op de beoordeling van ontheffingaanvragen.

Voor een aantal provincies (zie onderstaande tabel) geldt tevens dat aantasting van leefgebieden of groeiplaatsen van Rode lijstsoorten gecompenseerd moet worden. Het afwegingskader waaruit kan volgen dat compensatie nodig is gaat volgens het “nee, tenzij-principe” (schema

2). Daarnaast kan de aanwezigheid van Rode lijstsoorten binnen de EHS een extra waarde aan dit gebied geven, waarmee rekening gehouden moet worden in het 'nee, tenzij' onderzoek.

Compensatie Rode lijst soorten voor de verschillende provincies

Provincie	Compensatie Rode lijst soorten
Zuid-Holland	Leefgebieden alle RL soorten
Gelderland	Leefgebieden aantal RL soorten
Friesland	Compensatie weidevogels van de RL
Overige provincies	Geen aanvullende compensatie RL soorten

Coalitie biodiversiteit 2010

Natuur staat op veel plaatsen in Nederland en ook elders onder druk. Door het intensieve gebruik van onze omgeving verdwijnen steeds meer soorten. Maar een gezond ecosysteem wordt juist gekenmerkt door een hoge biodiversiteit. Deze rijkdom aan soorten is voor mensen van groot belang. Grontmij levert een bijdrage aan het behoud van soortenrijkdom en maakt deel uit van de Coalitie Biodiversiteit 2010.

Natuur komt niet alleen voor in natuurgebieden, maar grote diversiteit wordt ook vaak aangetroffen in tuinen, parken en bouwterreinen! Om de natuurwaarden te behouden en te versterken hebben het rijk en provincies herstelopgaven geformuleerd. Het voornemen is om de achteruitgang van de biodiversiteit in 2010 stop te zetten. Hiertoe heeft de Coalitie Biodiversiteit 2010 het Verdrag van Amersfoort ondertekend. De coalitie bestaat uit provincies, gemeenten, NGO's en bedrijven. Grontmij Nederland BV tekenende in november 2009 als eerste advies- en ingenieursbureau het Verdrag van Amersfoort en behoort tot de Coalitie Biodiversiteit 2010.

Door het Verdrag te ondertekenen geeft de ondertekenaar aan zich actief te zullen inspannen om de biodiversiteit te verhogen. Grontmij neemt dan ook graag het initiatief binnen projecten om zoveel mogelijk aan de biodiversiteit bij te dragen. Hierbij kunt u denken aan het opzetten van ecologische knelpuntenanalyses, het adopteren van een voor de gemeente karakteristieke plant- of diersoort en natuurbeheerplannen voor parken en bedrijfsterreinen. Deze projecten richten zich niet alleen op natuurgebieden maar ook op binnenstedelijke wijken, industrieterreinen, kantorenpark of intensieve agrarische gebieden. Vaak kunnen door kleine aanpassingen of toevoegingen in een project, zoals aangepast bermbeheer, speciale armaturen van lichtmasten, faunapassages en natuurvriendelijke oevers, al winst worden behaald voor de biodiversiteit. Onder de aanbevelingen geven wij dan ook alvast een voorschot op de mogelijkheden om in het kader van dit project de biodiversiteit te versterken!

3 Resultaten natuurtoets

3.1 Inventarisatie methode

3.1.1 Bronnenonderzoek

Het bronnenonderzoek heeft als doel een overzicht te krijgen van de beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde soorten en gebieden in het plangebied en omgeving. Hierbij maken we gebruik van diverse ecologische atlassen en internetbronnen (zie literatuurlijst voor een overzicht). Voor de ligging van de EHS, weidevogelgebieden en andere provinciale natuurgebieden is gebruikt gemaakt van de website van de provincie. Informatie over Natura2000 gebieden en Beschermde Natuurmonumenten is afkomstig uit de gebiedendatabase van het ministerie van EL&I.

In de Literatuurlijst is het complete overzicht van geraadpleegde bronnen weergegeven.

3.1.2 Oriënterend veldbezoek

Tijdens het verkennend veldbezoek is het plangebied op 4 april 2012 bezocht. Dit veldbezoek is uitgevoerd door een ter zake kundig ecooloog van Grontmij (E.F. Thomassen). Het doel van het oriënterend veldbezoek is het onderzoeksgebied te beoordelen op habitatgeschiktheid voor beschermde soorten.

Door de informatie uit het bronnenonderzoek te combineren met informatie uit het veldbezoek ontstaat een goed beeld van het actueel voorkomen van beschermde soorten in het gebied en de aanwezigheid van potentieel leefgebied van beschermde soorten.

3.1.3 Aanvullende onderzoek

Uit het hierboven beschreven oriënterend onderzoek in het kader van de uitbreiding van de golfbaan bleek dat niet uitgesloten kon worden dat binnen het plangebied streng beschermde soorten voorkomen die door de uitbreiding negatieve effecten ondervinden. Door middel van veldonderzoek naar het gebruik van het onderzoeksgebied door vleermuizen en broedvogels is daarom onderzocht wat de functies van het gebied zijn. Het veldonderzoek is uitsluitend bij gunstige weersomstandigheden uitgevoerd in de periode juni tot en met september.

Tabel 3.1 Overzicht uitgevoerde onderzoeken

Datum	Type bezoek	Doel van het bezoek
13-6-2012	Eind nacht	Vaststellen zomer- en kraamverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen
13-6-2012	Ochtend	Vaststellen jaarrond beschermde verblijfplaatsen van jaarrond vogels
3-7-2012	Begin nacht	Vaststellen zomer- en kraam verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen en verblijfplaatsen van uilen.
3-9-2012	Begin nacht	Vaststellen van paarverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen
13-9-2012	Begin nacht	Vaststellen van paarverblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied van vleermuizen

Vleermuizen

Het vleermuisonderzoek is conform het vleermuisprotocol van Gegevens Autoriteit Natuur uitgevoerd. Dit houdt in dat het gebied gedurende het seizoen verschillende keren is bezocht, omdat vleermuizen in een netwerk leven en niet alle functies jaarrond waarneembaar zijn. In de kraamperiode, op 13 juni en op 3 juli is het onderzoeksgebied een avond en een ochtend bezocht om de aanwezigheid van zomer- en kraamverblijfplaatsen vast te stellen. Het avondbezoek vond plaats vanaf zonsondergang en het ochtendbezoek tot zonsopgang. In de paartijd, op 3 en 13 september zijn twee bezoeken gebracht vanaf zonsondergang om de aanwezigheid van paarverblijven en grote winterverblijven vast te stellen.

Dit sluit niet uit dat bepaalde functies van het gebied niet zijn waargenomen als deze op dat moment niet gebruikt worden. Echter voldoet deze inspanning aan de eis van de Flora- en Faunawet om te doen wat redelijkerwijs van de initiatiefnemer gevraagd kan worden.

Tijdens de veldbezoeken is het onderzoeksgebied geïnventariseerd op basis van zicht- en geluidswaarnemingen. Hierbij is gebruik gemaakt van een heterodyne bat-detector van het type Petterson D240x. Met behulp van een opnameapparaat van het type Edirol R09H zijn opnamen gemaakt van vleermuizen die in het veld niet met 100% zekerheid te determineren zijn. Deze zijn op de computer geanalyseerd.

Vogels

Het onderzoeksgebied is op 13 juni tijdens de ochtend bezocht om vast te stellen of er jaarrond beschermde verblijfplaatsen van broedvogels aanwezig zijn. Tijdens het avondbezoek zijn, gecombineerd met het vleermuisonderzoek, roepende uilen geïnventariseerd.

Tijdens de bezoeken is onder andere gelet op dieren die nestmateriaal of voedsel vervoerde en op roepende of zingende mannetjes die een verblijfplaats indiceren. Voor de inventarisatie is gebruik gemaakt van zowel zicht- als van geluidswaarnemingen.

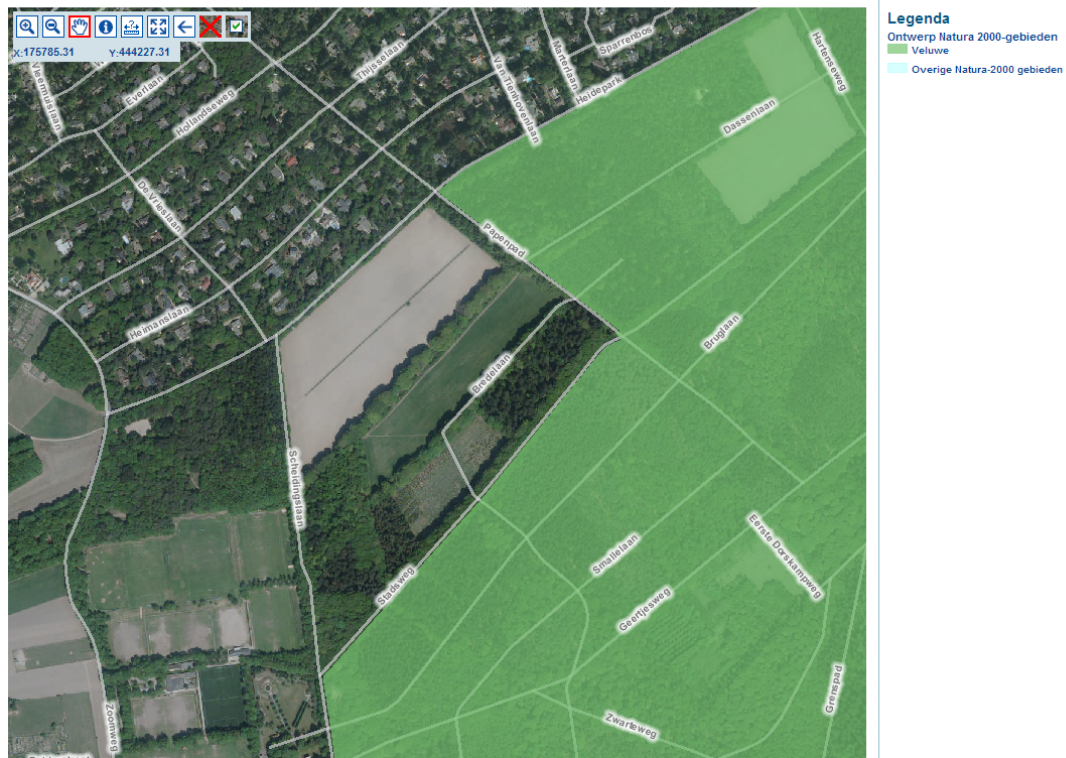
Niet jaarrond beschermde vogelnesten zijn niet in kaart gebracht. Wel zijn toevallige waarnemingen van deze groep vogels genoteerd.

3.2 Natuurbeschermingswet

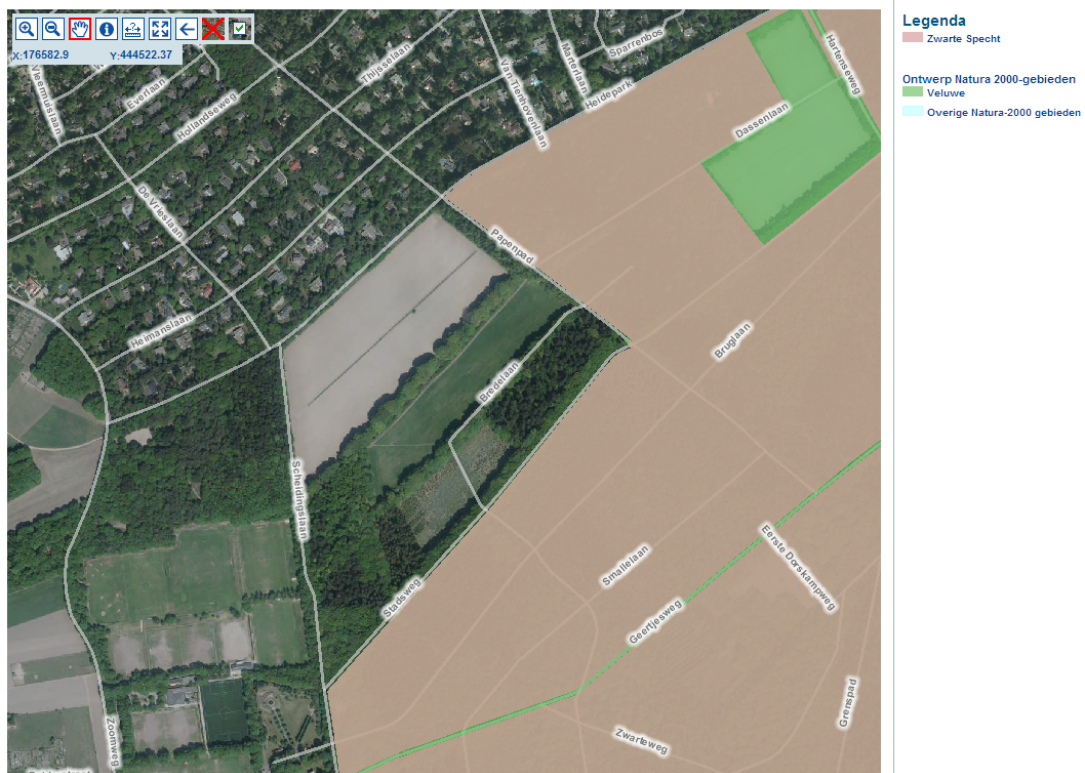
Inventarisatie

Na raadpleging van de gebiedendatabase van het ministerie van EL&I (www.rijksoverheid.nl) is gebleken dat het Natura 2000-gebied de Veluwe binnen de mogelijke effectafstand van het plangebied ligt c.q. er een ecologische relatie tussen plangebied en beschermingsgebied aanwezig is. Van de doelstellingen van het Natura 2000-gebied Veluwe zijn er een aantal relevant voor het project voor uitbreiding van de golfbaan omdat aanleg en gebruik van de nieuwe holes mogelijk een effect kunnen hebben op deze doelstellingen. Het gaat alleen om doelstellingen voor habitattypen en soorten die op betrekkelijk korte afstand van het plangebied liggen.

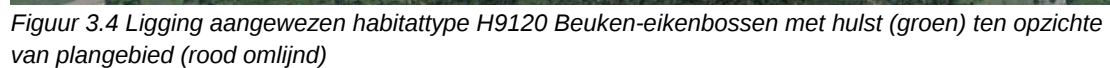
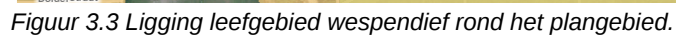
Voor een overzicht van doelstellingen die relevant zijn voor het project, is de website van de provincie Gelderland geraadpleegd. Hieruit blijkt dat leefgebied voor zwarte specht en wespen-dief en het habitatype H9120 Beuken-eikenbossen met hulst op korte afstand van het plangebied voorkomen. Daarom moet getoetst worden of aanleg en gebruik van de nieuwe holes een effect kunnen hebben op de doelstellingen voor deze soorten en het habitatype .

Figuur 3.1 Ligging Natura 2000-gebied Veluwe ten opzichte van het plangebied.

Figuur 3.2 Ligging leefgebied zwarte specht rond het plangebied.

Effecten

De soorten waarvoor leefgebied is aangewezen in het Natura 2000-gebied grenzend aan het plangebied zijn gevoelig voor versturende effecten van geluid en licht die op kunnen treden door werkzaamheden voor aanleg en door recreatie. Het habitatype H9120 Beuken-eikenbossen met hulst is gevoelig voor vermeting door stikstofdepositie en voor verontreiniging. Van oppervlakteverlies is geen sprake omdat de aan te leggen holes buiten het Natura 2000-gebied gelegen zijn.

Toetsing aan wetgeving

De aanlegwerkzaamheden van de nieuwe holes kunnen een tijdelijk versturend effect hebben op soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Veluwe is aangewezen. Deze effecten kunnen gemitigeerd worden. Door verzorgen van voldoende mitigatie in het kader van de Flora- en faunawet moet dit worden afgedekt.

In de gebruiksfase van de golfbaan zullen dagelijks een aantal golfers op de holes aanwezig zijn. De aard van golf is echter zodanig dat weinig verstoring zal plaatsvinden, omdat dit niet met veel luide geluid gepaard gaat. Er is ook geen sprake van verlichting van de golfbaan. De randen van het Natura 2000-gebied zijn in de huidige situatie al minder geschikt voor de aangewezen verstoringgevoelige soorten en zullen in het gebruik als golfbaan ook niet verder verstoord worden. Binnen het plangebied is in de huidige situatie ook al sprake van recreatief gebruik door ruiters en wandelaars (ook met honden), waardoor de gevoelige soorten het gebied al mijden of al gewend zijn aan aanwezigheid van recreanten.

Tabel 4.1 Samenvatting toetsing Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebied/BN	Afstand tot plangebied	Mogelijke effecten	Vervolgprocedure
Veluwe	0	Verstoring door licht, verstoring door geluid, vermeting, oppervlakteverlies.	Geen

3.3 Ecologische Hoofdstructuur

Inventarisatie

Het plangebied ligt geheel binnen EHS (zie Figuur 3.5). De kernkwaliteiten van de EHS van de provincie Gelderland zijn beschreven in de streekplanuitwerking kernkwaliteiten en omgevingscondities. De kernkwaliteiten die relevant zijn voor de uitbreiding van de golfbaan zijn:

- Het grootschalige samenhangende bos- en natuurgebied waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen natuurlijke processen zo veel mogelijk ongestoord verlopen, en waarbinnen het beheer optimaal is afgestemd op de gevarieerde natuurdoelstellingen. Hierbij is zowel ruimte voor grote eenheden natuur en natuurbos als voor meer 'beheerde' natuur: multifunctioneel bos, heide, vennen en stuifzanden en de daarbij behorende flora en fauna.
- De verbinding van de Veluwe met de Rijnwaterwaarden via de toekomstige poorten en robuuste verbindingen. Planten en dieren kunnen zich ongestoord verplaatsen binnen deze poorten. In de poorten kunnen de abiotische processen op de overgang van Veluwe en de lagere randgebieden zo veel mogelijk ongestoord verlopen.
- De verwevenheid en het samengaan van cultuurhistorie en natuur in onder andere landgoederen, sprengen, oude landbouwenclaves, grafheuvels en hakhoutbossen.

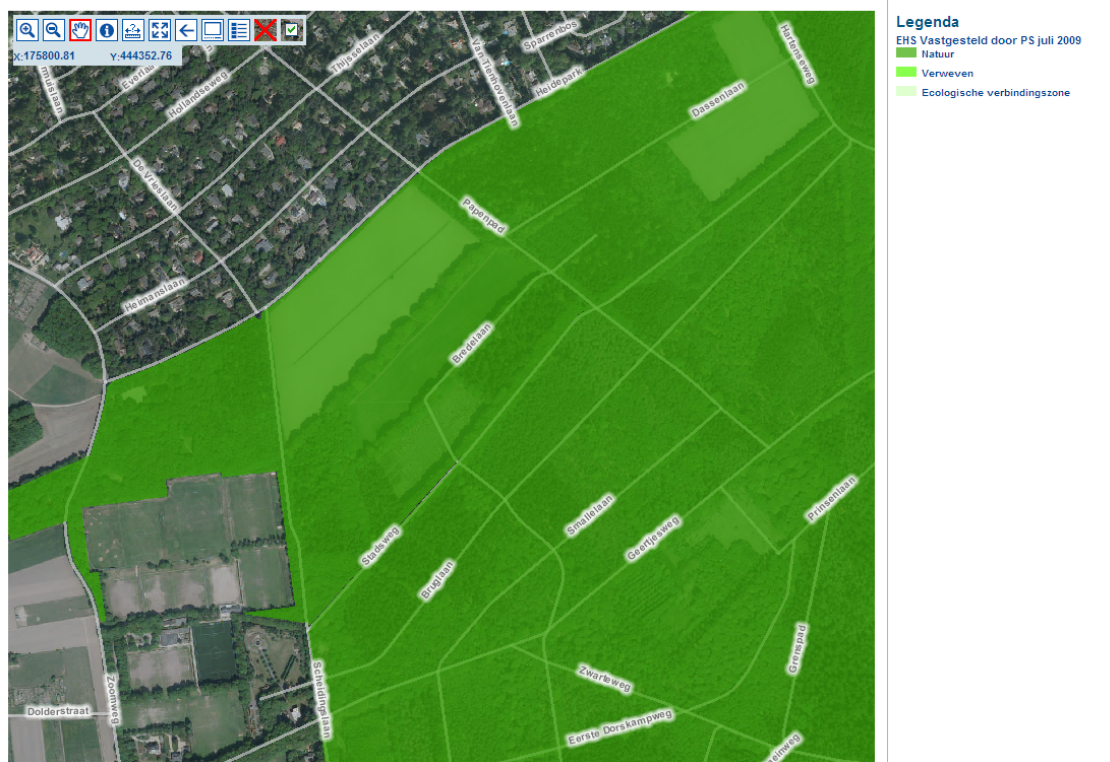
De ontwikkelingsopgaven die relevant zijn voor de uitbreiding van de golfbaan zijn:

- Het ontwikkelen van de poorten tot samenhangende gebieden waarbinnen uitwisseling van soorten mogelijk is en waarbinnen een natuurlijke ontwikkeling in de gehele gradiënt van hoog/droog naar laag/nat plaatsvindt. Deze ontwikkeling vindt plaats door omvorming van landbouwgronden in natuurterrein, aangepast agrarisch beheer, aanpassing van de waterhuishouding, het versterken van het kleinschalige cultuurlandschap en het opheffen van barrières.

- Het herstellen, ontwikkelen en verbinden van heide en heischrale vegetaties ten behoeve van hieraan gebonden soorten als reptielen en insecten.
- Het realiseren van één aaneengesloten leefgebied voor grote zoogdieren (hert, wild zwijn, das en boomkruiper) met verbindingen naar de uiterwaarden van IJssel en Rijn en met voldoende passeerbaarheid van de aanwezige wegen; verminderen van de lengte aan rasters; ontwikkelen van agrarische cultuurgronden tot graasweiden met prioriteit bij de "ecologische poorten".
- Aanpassen van het bosbeheer zodat een duurzame populatie van het vliegend hert zich kan ontwikkelen.
- Het terugdringen van de ammoniakbelasting op kwetsbare natuurdoeltypen.
- De ontwikkeling van een grote eenheid natuur op de Zuid-Veluwe: een aaneenschakeling van stuifzanden, spontane pionierbossen, structuurrijke heiden en oude boscomplexen.

Atlas Groen Gelderland - EHS Streekplanherziening vastgesteld door PS juli 2009

Provincie Gelderland, dichterbij dan je denkt

Figuur 3.5 Ligging EHS rond het plangebied.

Effecten

De aanleg van de nieuwe holes kunnen een tijdelijk verstorend effect hebben op de kernkwaliteiten van de EHS ter plaatse. Deze effecten kunnen wel gemitigeerd worden. Door verzorgen van voldoende mitigatie in het kader van de Flora- en faunawet wordt dit voldoende afgedekt. In de gebruiksfase is een klein deel bos verdwenen voor de aanleg van de holes, maar dit is het deel dat dicht tegen de huidige sportvelden aanligt en zodoende al meer verstoord wordt door het gebruik van de sportvelden. Het akkerperceel draagt in de huidige functie niet bij aan de ontwikkelingsopgaven voor EHS. Het wordt voor het gebruik als golfbaan deels ingericht met natuurlijk biotoop, zoals bosschages en schrale (heide)vegetaties. Het stoppen van de bemesting die hier momenteel plaatsvindt draagt hieraan bij. Aangezien het gebruik als golfbaan een lage intensiteit kent en beperkt is tot de dag, levert dit geen aanmerkelijke verstoring op voor diersoorten in de EHS rond het plangebied. Bovendien vindt nu ook al recreatie plaats binnen het plangebied.

Toetsing aan nee, tenzij...-principe

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de "nee, tenzij"-benadering. Dit houdt in dat

bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang.

Door de aanleg van de vijf nieuwe holes worden de plaatselijk aanwezige wezenlijke kenmerken van de EHS niet significant aangetast en ter hoogte van het akkerperceel juist versterkt. Op dit punt is afstemming geweest met deskundigen op het gebied van ecologie van de gemeente Ede.

3.4 Soortbescherming

3.4.1 Flora

Bronnenonderzoek:

Er zijn geen waarnemingen van plantensoorten van Tabel 1, 2 of 3 van de Flora- en faunawet bekend van binnen het plangebied.

Verkenkend veldbezoek

Bij het verkenkend veldbezoek zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de omstandigheden binnen het plangebied, met gesloten bos zonder kruidenrijke open plekken en een bemeste akker, zijn er ook geen beschermde plantensoorten te verwachten.

Toetsing Flora- en faunawet

Aangezien er geen beschermde plantensoorten van Tabel 1, 2 en 3 voorkomen in het plangebied, zijn er geen negatieve effecten in de zin van de Flora- en faunawet op flora te verwachten. Een vervolgpcedure is niet noodzakelijk.

3.4.2 Zoogdieren

Literatuurstudie

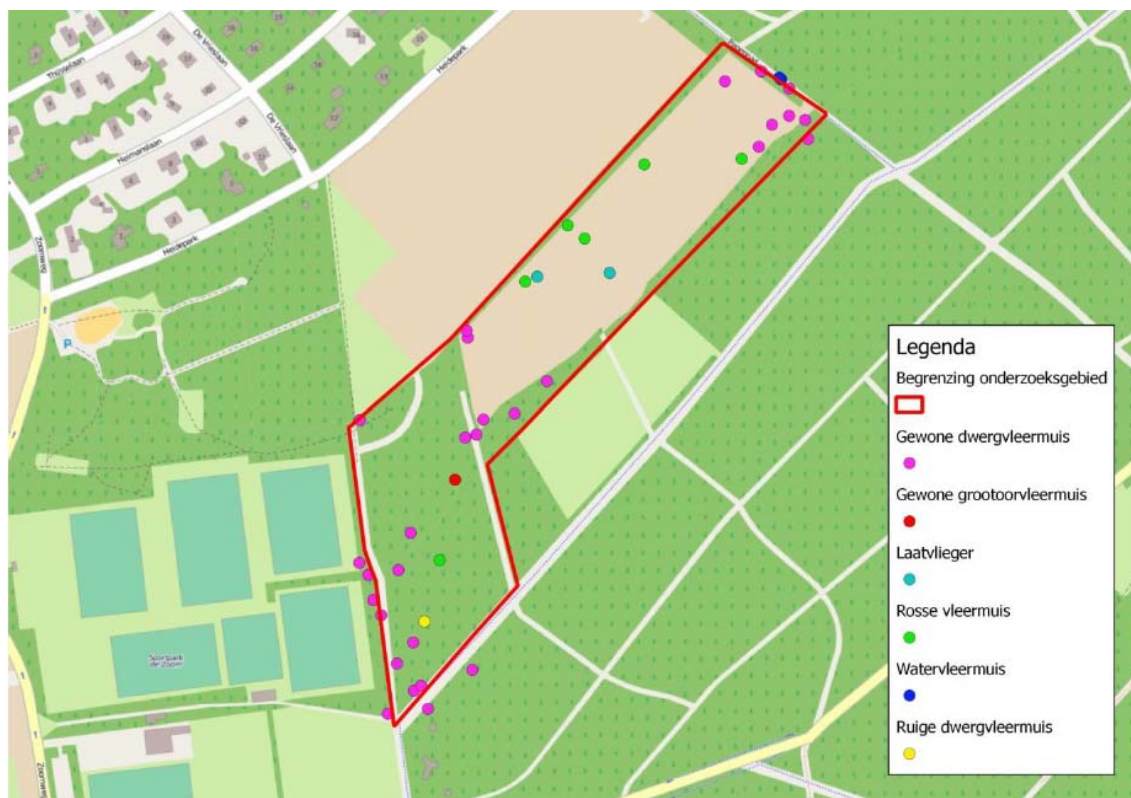
Op basis van bestaande waarnemingen (waarneming.nl, telmee.nl, zoogdieratlas.nl) is bekend dat de volgende soorten in of nabij het plangebied voorkomen: egel, ree, eekhoorn. In het bosgebied ten zuiden van de Geertjesweg (op ongeveer 700 m van het plangebied) zijn daarnaast nog waarnemingen van laatvlieger, watervleermuis, baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, vos, boomarter, wezel, wild zwijn, haas, konijn, bosmuis, rosse woelmuis en mol. Gelet op de overeenkomsten tussen dit bosgebied en het bos rond het plangebied is te verwachten dat tenminste een deel van deze soort ook binnen of rond het plangebied voorkomen.

Verkenkend veldbezoek

Tijdens het veldbezoek werden geen (sporen van) zoogdieren aangetroffen. Het biotoop binnen het plangebied biedt geschikte omstandigheden voor de soorten die volgens de literatuurstudie rond het plangebied voorkomen. De bomen die gekapt moeten worden voor aanleg van de holes zijn dunner bomen met weinig of geen holtes, en dus weinig of geen potentie voor boomarter en vleermuizen. Langs de rand van de akker en langs het laantje door de rand van het bosperceel aan de kant van de sportvelden staan wel dikke bomen (beuken) met veel holtes. Deze bomen bieden zeker geschikte omstandigheden voor boombewonende vleermuizen. Er is aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de functie van het plangebied voor vleermuizen. De resultaten van dit onderzoek worden hieronder beschreven.

Aanvullend onderzoek

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen vaste rust- of verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Ook zijn er geen essentiële foerageergebieden of vliegroutes aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Tijdens de veldbezoeken zijn in totaal 6 soorten foeragerende vleermuizen aangetroffen: ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en de watervleermuis (*Myotis daubentonii*). In alle gevallen waren dit foeragerende of voorbijvliegende dieren.

Figuur 3.6 Waarnemingen vleermuizen

Toetsing Flora- en faunawet

Het plangebied heeft geen belangrijke functie voor streng beschermde zoogdieren die door uitbreiding van de golfbaan negatief wordt beïnvloed. Binnen het plangebied komen wel soorten voor die zijn opgenomen in Tabel 3 van de Flora- en faunawet, namelijk een aantal vleermuissoorten. Mits de golfbaan niet verlicht wordt, ondervinden deze in de gebruiksfase geen negatieve effecten van de planontwikkeling. Tijdens de uitvoering dienen werkzaamheden zonder gebruik van kunstlicht uitgevoerd te worden om verstoring te voorkomen. Er is met betrekking tot beschermde zoogdieren geen belemmering voor de wijziging van het bestemmingsplan.

3.4.3 Vogels

Literatuurstudie

Binnen en direct rond het plangebied zijn waarnemingen van een groot aantal broedvogels beschikbaar. Een deel van de soorten zijn broedvogels met jaarrond beschermde nestlocaties. Dit betreft spechten (o.a. grote bonte specht, zwarte specht) en roofvogels (o.a. havik en buizerd).

Verkennd veldbezoek

Bij het verkennend veldbezoek werden binnen het plangebied geschikte omstandigheden aangetroffen voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten, met name voor roofvogels en spechten. De bomen die gekapt moeten worden voor aanleg van de holes zijn overwegend dunnere bomen en bieden weinig potenties voor spechten, maar de aanwezigheid van broedholtes kon niet uitgesloten worden. Nesten van roofvogels of andere broedvogels werden niet aangetroffen, maar een enkel terreinbezoek is niet voldoende om het uit te sluiten. Er is dan ook aanvullend onderzoek uitgevoerd naar aanwezigheid van broedvogels met jaarrond beschermde nesten. De resultaten van dit onderzoek worden hieronder beschreven.

Aanvullend onderzoek

Er zijn geen verblijfplaatsen van jaarrond beschermde broedvogels aangetroffen binnen het onderzoeksgebied. Soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn, zijn ook niet aangetroffen binnen het onderzoeksgebied.

Binnen het onderzoeksgebied zijn ook vogels waargenomen waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn, maar inventarisatie wel gewenst is, namelijk grote bonte specht (*Dendrocopos major*) en bosuil (*Strix aluco*). Daarnaast zijn onder andere appelvink (*Coccothraustes coccothraustes*) en goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*) waargenomen.

Figuur 3.7 Waarnemingen broedvogels

Toetsing Flora- en faunawet

Er zijn binnen en direct rond het plangebied geen broedvogels aangetroffen met jaarrond beschermde nesten. Wel zijn er soorten aangetroffen uit categorie 5, waarbij onder bijzondere omstandigheden bescherming van nesten jaarrond kan gelden. Beide soorten zijn echter niet broedend aangetroffen. Aangezien er in de directe omgeving ruimschoots geschikt foerageergebied voor deze soorten aanwezig is, is een negatief effect op de functionaliteit van eventuele nesten in de omgeving ook uitgesloten.

Alle vogels genieten bescherming onder Flora- en faunawet en verstoring van broedende vogels en broedsel is niet toegestaan. Verstoring van broedvogels treedt op wanneer er tijdens de broedperiode werkzaamheden plaatsvinden waardoor broedgevallen worden verstoord, zoals vergraven van terrein waar grondbroeders nestelen. Binnen het plangebied zijn diverse broedvogelsoorten aangetroffen. Om verstoring van deze soorten binnen het broedseizoen te voorkomen, dienen versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats te vinden. Er is met betrekking tot beschermde vogelsoorten geen belemmering voor de wijziging van het bestemmingsplan.

3.4.4 Vissen

Aangezien open water binnen het plangebied ontbreekt, komen er geen vissen voor. Op vissen wordt hier verder dan ook niet ingegaan.

3.4.5 Amfibieën

Literatuurstudie

Er zijn geen waarnemingen van amfibieën binnen het plangebied beschikbaar. In de omgeving zijn wel waarnemingen van bruine kikker (Tabel 1 Flora- en faunawet) gedaan.

Verkenkend veldbezoek

Aangezien open water binnen het plangebied ontbreekt, kunnen er geen voortplantingslocaties aanwezig zijn. Wel kan het plangebied een functie hebben als overwinteringsbiotoop voor bruine kikker en gewone pad. Dit zal echter een marginale functie zijn, aangezien ook in de nabije omgeving weinig open water beschikbaar is.

Toetsing Flora- en faunawet

Voortplantingsbiotoop voor amfibieën is binnen en rond het plangebied niet aanwezig. Wel kunnen enkele soorten van Tabel 1 van de Flora- en faunawet overwinteringsbiotoop hebben binnen het plangebied. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van de ontheffingsplicht. Wel moet bij de uitvoering rekening gehouden met de soorten en dienen schadelijke effecten voorkomen te worden.

Er is met betrekking tot amfibieën geen belemmering voor de wijziging van het bestemmingsplan.

3.4.6 Reptielen

Literatuurstudie

Er zijn geen waarnemingen van reptielen binnen het plangebied beschikbaar. In de omgeving zijn wel waarnemingen van ringslang en hazelworm (Tabel 1 Flora- en faunawet) gedaan.

Verkenkend veldbezoek

De omstandigheden binnen het plangebied (gesloten bos, bemeste akker) bieden weinig potenties voor reptielen. Aangezien open water en moerassige omstandigheden ontbreken, is er geen geschikt biotoop voor ringslang. Voor hazelworm zijn er langs de randen van het bos wel geschikte terreindelen, maar aangezien er wel waarnemingen op enige afstand van het plangebied zijn, maar niet van binnen het plangebied, ontbreekt de soort plaatselijk waarschijnlijk. Voor andere soorten reptielen die in de regio voorkomen (zandhagedis, adder) ontbreken geschikte omstandigheden (schrone, zandige biotopen).

Toetsing Flora- en faunawet

Er komen geen reptielen voor binnen het plangebied. Negatieve effecten in de zin van de Flora- en faunawet zijn dan ook uitgesloten.

Er is met betrekking tot reptielen geen belemmering voor de wijziging van het bestemmingsplan.

3.4.7 Ongewervelden

Literatuurstudie

Er zijn geen beschermde ongewervelden (libellen, dagvlinder, mieren, kevers) van de tabellen van de Flora- en faunawet waargenomen binnen het plangebied.

Verkenkend veldbezoek

De omstandigheden binnen het plangebied bieden weinig of geen potenties voor beschermde ongewervelden. Voor libellen ontbreekt open water, voor dagvlinder ontbreken schrale, kruidenrijke vegetaties.

Toetsing Flora- en faunawet

Het voorkomen van beschermde ongewervelden binnen het plangebied kan uitgesloten worden. Negatieve effecten in de zin van de Flora- en faunawet zijn dan ook eveneens uitgesloten.

Er is met betrekking tot ongewervelden geen belemmering voor de wijziging van het bestemmingsplan.

Tabel 3.2. Beschermde soorten waargenomen in het plangebied en omgeving en soorten die mogelijk in het gebied voorkomen op grond van habitatgeschiktheid.

Soort	Soortgroep	Voorkomen vastgesteld?	Geschikt habitat aanwezig?	Categorie Flora- en faunawet
Vleermuizen	Zoogdieren	Ja	Ja	Tabel 3
Broedvogels	Vogels	Ja	Ja	Gelijk aan Tabel 3

4 Conclusie & aanbevelingen

4.1 Natuurbeschermingswet

Het plangebied bevindt zich binnen de invloedssfeer van Natura 2000-gebied de Veluwe. De voorgenomen ontwikkeling heeft echter geen significant negatief effect op kwalificerende soorten of habitattypen. Een vervolgpcedure is niet noodzakelijk.

4.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied bevindt zich binnen de begrenzing van EHS. De realisatie van de nieuwe holes heeft geen significant negatief effect op plaatselijke aanwezige kenmerkende waarden van de EHS en de inrichting van de holes kan door doelmatige inpassing en inrichting de EHS plaatselijk versterken. Het stoppen van de bemesting van de akker en de inrichting met natuurlijke elementen dragen bij aan versterking van de plaatselijke structuur van het natuurgebied en de functie als leefgebied en doortrekgebied voor diersoorten. Het weinig intensieve gebruik als golfterrein levert geen grote verstoring op voor de soorten van de EHS.

4.3 Flora- en faunawet

4.3.1 Flora

Uit het voorliggende hoofdstuk blijkt dat er geen planten binnen het plangebied voorkomen, die beschermd zijn onder Flora- en faunawet tabel 2 en/of 3 die mogelijk bij de uitvoering van het project worden verstoord.

4.3.2 Zoogdieren

Uit het voorliggende hoofdstuk blijkt dat er zoogdieren binnen het plangebied voorkomen, die beschermd zijn onder Flora- en faunawet tabel 3. Het gaat om diverse vleermuissoorten. Voor deze vleermuissoorten heeft het plangebied een functie als foerageergebied. Deze functie wordt door de planontwikkeling niet negatief beïnvloed. Bij de aanlegwerkzaamheden dienen maatregelen in acht genomen te worden om verstoring te voorkomen.

4.3.3 Vogels

Zoals uit hoofdstuk 3 blijkt, komen in het terrein broedvogelsoorten voor waarbij het nest en functioneel leefgebied uitsluitend tijdens het broedseizoen zijn beschermd. Eventuele versturende werkzaamheden dienen daarom uitsluitend buiten het broedseizoen te worden uitgevoerd.

4.3.4 Amfibieën

Uit het voorliggende hoofdstuk blijkt dat er geen amfibieën binnen het plangebied voorkomen, die beschermd zijn onder Flora- en faunawet tabel 2 en/of 3 die mogelijk bij de uitvoering van het project worden verstoord.

4.3.5 Reptielen

Uit het voorliggende hoofdstuk blijkt dat er geen reptielen binnen het plangebied kunnen voorkomen, die beschermd zijn onder Flora- en faunawet tabel 2 en/of 3 die mogelijk bij de uitvoering van het project worden verstoord.

4.3.6 Ongewervelden

Uit het voorliggende hoofdstuk blijkt dat er geen ongewervelden binnen het plangebied kunnen voorkomen, die beschermd zijn onder Flora- en faunawet tabel 2 en/of 3 die mogelijk bij de uitvoering van het project worden verstoord.

4.4 Aanbevelingen

- Er is vanuit de wet- en regelgeving geen belemmering voor de wijziging van het bestemmingsplan voor het plangebied naar de functie als golfbaan.
- Bij de aanlegwerkzaamheden dienen wel maatregelen genomen te worden om negatieve effecten op beschermde diersoorten te voorkomen. Ten aanzien van broedvogels dienen versturende werkzaamheden (grondwerk, kapwerkzaamheden e.d.) buiten het broedseizoen uitgevoerd te worden. Ten aanzien van vleermuizen dienen werkzaamheden in de kwetsbare periode (globaal april-oktober) zonder gebruik van kunstlicht uitgevoerd te worden.

5 Literatuurlijst

Geraadpleegde internetsites

Website VZZ (www.zoogdiervereniging.nl → www.zoogdieratlas.nl)

www.ravon.nl

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

www.florafaunacheck.nl

www.rijksoverheid.nl (informatie over Natura2000 en EHS)